

Prechod na SEPA – po úspešnom začiatku ďalšia práca

Miroslava Kotasová
Národná banka Slovenska

1 Nariadenie Európskeho parlamentu a rady (EÚ) č. 260/2012, ktorým sa ustanovujú technické a obchodné požiadavky na úhrady a inkasá v eurách a ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie (ES) č. 924/2009.

2 BIATEC č. 1/2013, 7/2013, 10/2013.

3 https://www.ecb.europa.eu/ecb/leggal/pdf/en_con_2014_03_f_sign.pdf

4 Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 248/2014, ktorým sa mení nariadenie (EÚ) č. 260/2012, pokiaľ ide o prechod na celoúniové úhrady a inkasá.

5 Eurosystém tvorí Európska centrálna banka a národné centrálné banky krajín, ktoré prijali menu euro.

Projekt SEPA je bezpochyby najvýznamnejším aktuálnym projektom Európskej únie v oblasti platobných služieb. Snaha o vytvorenie jednotnej oblasti platieb v eurách pôvodne predstavovala iniciatívu trhu umožniť vykonávanie domácich a cezhraničných platieb za rovnakých podmienok. Hlavnou črtou SEPA, ktorú používatelia platobných služieb najviac vnímajú, je IBAN, čiže medzinárodný formát čísla platobného účtu, ktorý sa používa pri všetkých SEPA úhradách a inkasách. Pomalý prechod z domácich úhrad a inkás na spoločné európske SEPA platobné nástroje viedol Európsku úniu v marci 2012 k zavedeniu technických požiadaviek a prijatiu nariadenia č. 260/2012¹. Toto tzv. SEPA nariadenie ustanovuje pravidlá pre iniciáciu a spracovanie úhrad a inkás v eurách a definuje dátumy, dokedy majú byť tieto pravidlá implementované v členských štátoch – pre eurozónu (krajiny Európskej únie, ktoré prijali menu euro) je ním 1. február 2014, pre ostatné krajiny 31. október 2016. Rýchlosť migrácie v jednotlivých krajinách sa líši v závislosti od špecifik platobného trhu, preto môže byť prechod na národnej úrovni pomalší alebo rýchlejší v porovnaní s celkovými ukazovateľmi publikovanými Európskou centrálnou bankou. Na základe údajov od národných centrálnych bánk eurozóny bola ku koncu apríla 2014 celková úroveň migrácie na SEPA úhrady 96 % a na SEPA inkasá 86 % (zaokrúhlené na celé percentá).

O pravidlách pre platobné nástroje SEPA, legislatívnom rámci, vplyve projektu na banky a používateľov platobných služieb a o postupe migrácie v krajinách eurozóny sme informovali v predchádzajúcich vydaniach časopisu.² Zámerom tohto článku je poukázať na úspešný prechod na SEPA v Slovenskej republike, na aktuálnu situáciu v eurozóne a na ďalšie kroky smerujúce k európskym integrovaným a inovačným platobným službám.

DODATOČNÉ PRECHODNÉ OBDOBIE

Ak sa vrátíme za začiatok roka, v januári 2014 Európska komisia publikovala návrh nariadenia, ktoré mení SEPA nariadenie umožnením ďalšieho prechodného obdobia šiestich mesiacov pre migráciu na SEPA úhrady a inkasá v eurozóne. Európska komisia pristúpila k tomuto kroku v snahe predísť diskontinuite v aplikovaní SEPA nariadenia, keďže nie všetky krajiny eurozóny boli pripravené vzdať sa existujúcich platobných nástrojov do pôvodne stanoveného konečného dátumu. Podľa stanoviska Európskej centrálnej banky³ návrh nariadenia posúvajúci konečný termín pre domáce úhrady a inkasá na 1. august 2014 môže vzbudiť

neistotu, preto je veľmi dôležité redukovať zmätok na trhu, týkajúci sa konečného dátumu migrácie, a poskytnúť jasné odborné vedenie. Európsky parlament schválil návrh nariadenia dňa 4. februára 2014 a Rada Európskej únie ho prijala dňa 18. februára 2014 s retroaktívnou platnosťou od 31. januára 2014.⁴ Na základe vyjadrenia Rady EÚ „posunutie konečného dátumu pre migráciu domácich úhrad a inkás umožní bankám a klientom v rámci eurozóny mimoriadne a dočasne pokračovať v používaní existujúcich štandardov súbežne so SEPA schémami.“ Dôvodom je snaha o minimalizovanie prerušenia poskytovania platobných služieb predovšetkým malým a stredným podnikom a spotrebiteľom. Ostatní používatelia platobných služieb, ako sú veľké podniky (tzv. *big billers*) a štátna správa, deklarovali prechod na SEPA štandardy už do 1. februára 2014. Jednotlivé krajiny eurozóny sa rozhodli uplatniť rozličné časové periódy, počas ktorých budú ešte pokračovať v používaní iných ako SEPA formátov. Niektoré krajiny tak budú postupovať počas celého šesťmesačného prechodného obdobia, kým iné budú potrebovať kratší čas. Európska centrálna banka sprístupňuje informácie o SEPA, špecifické pre jednotlivé krajiny, prostredníctvom svojej internetovej stránky (*Fact Sheets on Regulation 260/2012*). Tieto dokumenty obsahujú informácie od centrálnych bánk Eurosystému,⁵ týkajúce sa okrem iného aj dodatočného šesťmesačného prechodného obdobia.

PRECHOD NA SEPA V SR

Projekt SEPA v SR hodnotíme ako úspešný predovšetkým vďaka zodpovednému prístupu, odbornosti a vysokej zainteresovanosti všetkých zúčastnených strán – bankovej komunity, manažmentu projektu, Národnej banky Slovenska a tiež používateľov platobných služieb. Počas tlačovej konferencie ECB dňa 9. januára 2014 prezident ECB Mario Draghi vyzdvihol Slovensko ako jedného z lídrov migrácie na SEPA.

Slovenská republika potvrdzuje od februára 2014 úplný prechod na spoločné európske platobné nástroje. Podvýbor SEPA v SR zaujal jednoznačný postoj k možnému posunutiu konečného termínu prechodu na SEPA a podporil 1. február 2014, keďže návrh pozmeňujúceho nariadenia nepredstavuje dôvod na zmenu odsúhlaseného implementačného plánu SEPA v SR (verzia 4.0). Národná banka Slovenska vydala 24. januára 2014 tlačovú správu, v ktorej uvádza, že „od 1. februára 2014 budú môcť občania, firmy, ako aj verejná správa v SR používať jednotné úhrady

Prehľad základných dátumov migrácie podľa SEPA nariadenia

31. marec 2012	Nadobudnutie účinnosti nariadenia č. 260/2012, dosiahnuteľnosť, odstránenie hranice 50 000 € pre rovnosť poplatkov za domáce a cezhraničné platby.
1. november 2012	Eliminovanie multilaterálnych výmenných poplatkov pre cezhraničné inkasá (v SR sa pre inkasá nepoužívali).
1. február 2014	Konečný termín prechodu na SEPA úhrady a inkasá pre eurozónu, nevyžadovanie BIC pri domácich transakciách (v rámci SR sa BIC nepoužíva).
1. august 2014	Konečný termín nového prechodného obdobia pre migráciu na SEPA úhrady a inkasá podľa nariadenia č. 248/2014.
1. február 2015	Konečný termín prechodu na SEPA inkasá v Lotyšsku, ktoré prijalo menu euro 1. januára 2014. Lotyšsko ako nová krajina eurozóny má migrovať na SEPA do jedného roka od vstupu. Na SEPA úhrady prešlo Lotyšsko 1. januára 2014.
1. február 2016	BIC sa nebude vyžadovať pri cezhraničných platbách, migrácia špeciálnych (tzv. <i>niche</i>) produktov (v SR sa nepoužívajú). Ukončenie prechodných období pre SR – ukončenie konverzie na IBAN pre fyzické osoby, ktoré nie sú podnikateľmi, a používania iného ako XML formátu organizáciami pri zasielaní súborov platieb.
31. október 2016	Konečný dátum prechodu na SEPA pre krajiny nepatriace do eurozóny.
1. február 2017	Eliminovanie multilaterálnych výmenných poplatkov pre vnútroštátne SEPA inkasá (v SR sa nepoužívali).

a inkasá podľa harmonizovaných SEPA pravidiel“. Vzhľadom na dlhodobé prípravy a harmonogram krokov, ktoré sa na Slovensku podarilo splniť v stanovených termínoch, implementácia SEPA teda pokračuje v súlade s platným implementačným plánom.

ZHRNUTIE KLÚČOVÝCH DÁTUMOV

Skôr ako sa budeme venovať ďalšiemu vývoju v oblasti retailových platieb v Európe, uvádzame prehľad základných dátumov migrácie podľa SEPA nariadenia. Toto nariadenie ustanovuje predovšetkým pravidlá a štandardy pre všetky úhrady a inkasá v eurách v rámci Európskej únie, IBAN ako identifikátor platobného účtu, pravidlá pre používanie BIC (Business Identifier Code) a ISO 20022 XML štandardu správ (tabuľka).

RIADIACE ORGÁNY PROJEKTU SEPA

SEPA je významný projekt, ktorý si vyžaduje jasnú a transparentnú štruktúru riadenia so zapojením všetkých zúčastnených strán: poskytovateľov a používateľov platobných služieb a tiež verejných orgánov. Na národnej úrovni sú zriadené národné fóra (v SR Výbor pre SEPA) a národné migračné plány.

RIADENIE SEPA NA EURÓPSKEJ ÚROVNI

Dňa 19. decembra 2013 Európska centrálna banka oznámila založenie organizácie Euro Retail Payments Board (ERPB). Cieľom tohto nového subjektu, ktorý nahrádza Radu pre SEPA (SEPA Council), je podieľať sa na ďalšom rozvoji integrovaného, inovatívneho a konkurenčného trhu retailových platieb v Európskej únii a uľahčovať ho. Tvorí ho sedem predstaviteľov na strane dopytu (dvaja zástupcovia zo strany spotrebiteľov, a jeden zástupca každej z týchto skupín: obchodníci, subjekty obchodujúce prostredníctvom internetu, korporátne subjekty, malé

a stredné podniky a verejná správa) a sedem predstaviteľov na strane ponuky (štyria zástupcovia bankovej komunity, dvaja zástupcovia platobných inštitúcií a jeden zástupca inštitúcií elektronických peňazí). Ako aktívni účastníci, ale bez možnosti vyjadrenia postoja k záverom alebo k finálnej dohode, sa na rotačnej báze pripojí päť zástupcov národných centrálnych bánk eurozóny a jedna národná centrálna banka z krajín mimo eurozóny. ERPB predsedá ECB, Európska komisia sa môže na stretnutiach zúčastňovať ako pozorovateľ.

Pri výkone mandátu môže ERPB zriadiť na určitý čas pracovnú skupinu z dôvodu špecifickej pracovnej priority, pričom paralelne môže existovať niekoľko takýchto pracovných skupín. Práca ERPB bude obsahovať predovšetkým identifikáciu strategických otázok, ako sú obchodné praktiky, požiadavky a štandardy. Začne s pripravenosťou platobného sektora na nový konečný dátum prechodu na SEPA úhrady a SEPA inkasá v eurozóne. Ďalšie integračné úsilie je potrebné v oblasti platobných kariet a inovácií, pričom úspech ERPB bude jednoznačne podmienený aktívnym prístupom účastníkov.

Ciele ERPB:

- identifikovanie technických a právnych prekážok v oblasti úhrad, inkás, platobných kariet, internetových platieb, mobilných platieb a ostatných oblastí týkajúcich sa platieb, napr. štandardov alebo bezpečnosti,
- identifikovanie postupov na odstránenie týchto prekážok a ich realizácia,
- identifikovanie spôsobov zrýchlenia inovácie, podpora konkurencie a integrácie v oblasti retailových platieb v Európe.

V každoročnej výročnej správe bude ERPB informovať o svojich aktivitách, všeobecných postojoch a vyhláseniach prijatých predchádzajúci rok a o cieľoch v nasledujúcom roku.

Dôležitú úlohu v oblasti platobných schém v rámci SEPA má Európska platobná rada (European Payment Council), ktorá je rozhodovacím a koordinačným subjektom európskej bankovej komunity vo vzťahu k platobným službám. Táto organizácia bola založená v júni 2002 a jej úlohou bolo podporovať a presadzovať zavedenie SEPA ako jednotného harmonizovaného európskeho platobného trhu. Poskytuje odbornú štandardizáciu, formuluje najlepšie postupy, monitoruje a podporuje implementáciu prijatých rozhodnutí. Jej členmi sú európske banky a bankové asociácie krajín SEPA, na stretnutiach ktorých sa zúčastňuje aj Eurosystém.

COGEPS (Contact group on euro payments strategy) je diskusné fórum pre výmenu názorov v rámci bankového sektora a Eurosystému, založené v roku 2001. Zaoberá sa problematikou a rozvojom platobných služieb a platobných systémov veľkej hodnoty, ako aj retailových platobných systémov.

Poradnými skupinami Európskej komisie sú Výbor pre platby (Payments Committee), ktorého základnou funkciou je usmerňovať implementáciu opatrení vo vzťahu k smernici o platobných službách (Payment Services Directive, PSD), a Payment Systems Market Expert Group (PSMEG), skupina zložená z predstaviteľov trhu na strane dopytu aj ponuky. Jej činnosť spočíva v pomoci pri príprave a implementácii právnych predpisov v oblasti platobných služieb.

INOVÁCIE A E-SEPA

V tejto časti uvádzame trendy v oblasti inováčných platobných služieb, ktoré môžu byť pohonom, ale aj brzdou v procese vytvárania jednotného a efektívneho trhu platobných služieb. Na jednej strane môžu urýchľovať integračný progres, otváranie trhov, ponúkajú produktov poskytovateľmi platobných služieb aj nad rámec domáceho prostredia smerom k integrovanej Európe, na druhej strane môžu integráciu spomaliť a prispievať k fragmentácii platobných služieb z celoeurópskeho hľadiska. Eurosystém monitoruje inováčné riešenia z dôvodu možných prínosov ich šírenia v rámci SEPA a v záujme preniknutia do aspektov ich bezpečnosti.

Najdôležitejšie súčasné trendy v inováciách predstavujú:

Internetové a mobilné platby (online e-payments, m-payments)

Pri internetových platbách sa platobné údaje a platobná inštrukcia prenášajú a potvrdzujú medzi zákazníkom a jeho poskytovateľom platobných služieb prostredníctvom internetu v záujme nákupu tovaru alebo služieb od internetového obchodníka. V prípade mobilných platieb sa prenos a potvrdzovanie uskutočňuje prostredníctvom mobilnej komunikačnej technológie cez mobilné zariadenie (napr. smartphone). Mobilné platby sú klasifikované ako bezkontaktné – pro-

ximity (používajúce napr. technológiu NFC – *near field technology*) alebo ako vzdialené – remote (napr. M-POS – *mobile point of sale*). Mobilné zariadenia ako terminály akceptujúce platobné karty si upevňujú pozíciu v mnohých európskych krajinách a môžu mať potenciál na zvýšenie počtu transakcií platobnými kartami.

Elektronické mandáty pre SEPA inkaso

Okrem písomných súhlasov na inkaso (mandátov) umožňujú pravidlá SEPA inkasa vydávanie mandátov vytvorených prostredníctvom elektronických kanálov. E-mandát umožňuje platiteľovi udeliť mandát plne elektronickým spôsobom. Riešenie elektronického mandátu je založené na online bankových službách, pričom Európska platobná rada vytvorila pravidlá pre služby nepovinného elektronického mandátu v rámci SEPA Direct Debit Scheme Rulebook. Tento spôsob udelenia súhlasu na inkaso môže zvýšiť akceptáciu SEPA inkasa platiteľom aj príjemcom a ponúka nové príležitosti pre internetové platby.

Elektronická fakturácia (e-invoicing)

Elektronická fakturácia ponúka významné výhody v porovnaní s papierovou fakturáciou, menšiu chybovosť, redukcii nákladov na tlač a poštové služby, a čo je najdôležitejšie – plnú automatizáciu a integráciu od platobného príkazu po platbu medzi obchodnými stranami. Môže byť definovaná ako zasielanie a prístupňovanie faktúr a ich ďalšie spracovanie a uchovávanie výlučne elektronickým spôsobom.

Služby prístupu k platobnému účtu

Tento typ služieb umožňuje prístup tretích strán k existujúcim platobným účtom v bankách alebo platobných inštitúciách v mene zákazníka. Vznik týchto služieb vyvolal veľký záujem v politickej a obchodnej oblasti, predovšetkým v súvislosti s právom na prístup k platobným účtom a s bezpečnosťou platieb. Pravidlá prístupu tretích strán k platobným účtom budú ujasnené prostredníctvom revidovanej smernice o platobných službách, ktorej návrh publikovala Európska komisia v júli 2013.

ZÁVER

Vzhľadom na postupujúci integračný proces v Európe a rozvíjajúcu sa snahu o jeho riadenie môžeme konštatovať, že projekt SEPA sa nekončí dátumom migrácie. Bude pokračovať ďalšími krokmi, na Slovensku po úspešnom prechode na SEPA štandardy postupným prijatím formátu IBAN spotrebiteľmi a dosiahnutím formátu XML podnikmi, v celoeurópskom meradle rozvojom nových inováčných produktov. Veríme, že výsledkom bude podpora európskeho obchodu a posilnenie kvality a cenovej konkurencie v platobných službách, čo prinesie úžitok spotrebiteľom a podnikom, ako aj poskytovateľom platobných služieb.